

USTAWA
z dnia 2014 r.
o zmianie ustawy o ochronie przeciwpożarowej

Art. 1. W ustawie z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380, z późn. zm.¹⁾) po art. 26 dodaje się art. 26a i 26b w brzmieniu:

„Art. 26a. Strażakowi jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz członkowi ochotniczej straży pożarnej pozostającemu w stosunku zatrudnienia w okresie przebywania na zwolnieniu lekarskim z powodu:

- 1) wypadku pozostającego w związku z pełnieniem ochotniczej służby,
- 2) choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami ochotniczej służby,
- 3) wypadku w drodze do miejsca pełnienia ochotniczej służby lub w drodze powrotnej z ochotniczej służby,

– przysługuje zasiłek chorobowy w wysokości 100% wynagrodzenia lub przychodu stanowiącego podstawę jego wymiaru.

Art. 26b. 1. Strażakowi jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz członkowi ochotniczej straży pożarnej przysługuje bezpłatne wyżywienie w czasie długotrwałych akcji ratowniczych, ćwiczeń lub szkolenia.

2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, długotrwałe akcje ratownicze, szczegółowe normy, zasady i warunki otrzymywania wyżywienia w czasie długotrwałych akcji ratowniczych, ćwiczeń lub szkolenia przez strażaków jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz członków ochotniczej straży pożarnej, a także przypadki, w których wypłaca się równoważnik pieniężny w zamian za przysługujące wyżywienie, sposób ustalania jego wysokości oraz szczegółowe zasady wypłacania.”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 57, poz. 353, z 2012 r. poz. 908 oraz z 2013 r. poz. 1635.

UZASADNIENIE

Projektowana nowelizacja ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380, z późn. zm.) ma na celu przyznanie strażakom jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz członkom ochotniczej straży pożarnej pokrewnych uprawnień, jakie przysługują, w szczególnych sytuacjach, strażakom Państwowej Straży Pożarnej, tj. w przypadku:

- 1) wypadku pozostającego w związku z pełnieniem ochotniczej służby,
- 2) choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami ochotniczej służby,
- 3) wypadku w drodze do miejsca pełnienia ochotniczej służby lub w drodze powrotnej z ochotniczej służby,

– strażakom jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz członkom ochotniczej straży pożarnej (pozostającym w stosunku zatrudnienia) będzie przysługiwał zasiłek chorobowy w wysokości 100% wynagrodzenia lub przychodu stanowiącego podstawę jego wymiaru.

Ponadto strażakowi jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz członkowi ochotniczej straży pożarnej będzie przysługiwało bezpłatne wyżywienie w czasie długotrwałych akcji ratowniczych, ćwiczeń lub szkolenia.

Porównując uprawnienia (przywileje) przysługujące członkom ochotniczej straży pożarnej lub jej odpowiednikom w innych państwach Unii Europejskiej należy zauważyć, iż proponowane w projekcie rozwiązania są postępowe.

We Francji nie istnieje ochotnicza straż pożarna jako odrębne stowarzyszenie. Strażacy ochotnicy kontraktowani są w ramach struktur służb pożarniczo- ratunkowych. Kontrakt zawierany jest na pięć lat i może być wielokrotnie przedłużany. Strażacy ochotnicy stanowią 79% stanu osobowego służb pożarniczo-ratowniczych. Pracodawcy mają ustawowy obowiązek zwalniania z pracy na czas akcji i szkoleń pracowników działających ochotniczo w straży pożarnej.

Strażakom ochotnikom przysługuje

- bezpłatne szkolenie;
- bezpłatne umundurowanie;
- ubezpieczenie w czasie wykonywania zadań;
- opieka medyczna, taka jak w wypadku strażaków zawodowych;

- ekwiwalent za godziny udziału w akcji;
- honorowe świadczenie emerytalne;
- honorowa renta dla małżonka strażaka poległego w akcji.

Wysokość ekwiwalentu godzinowego zależy od stopnia służbowego i wynosi:²

▪ strażak	7,45 €
▪ kapral	8,00 €
▪ podoficer	9,03 €
▪ oficer	11,20 €

Honorowe świadczenie emerytalne przysługuje ochotnikom:

- po ukończeniu 55 roku życia i
- po 20 latach służby.³

Wysokość świadczeń zależy od liczby lat służby oraz łącznej sumy składek wpłaconych do kasy emerytalnej dla strażaków ochotników.

Czas trwania służby	Minimalna kwota rocznie
Od 20 do 24 lat	450 €
Od 25 do 29 lat	900 €
Od 30 do 34 lat	1 350 €
35 lat i więcej	1 800 €

W wypadku śmierci strażaka ochotnika w czasie akcji pozostały przy życiu małżonkowi przysługuje dożywotnia renta w wysokości co najmniej 342,82 euro rocznie. Renta jest nieopodatkowana i można ją łączyć z innymi świadczeniami.⁴

W Niemczech ochotnicza straż pożarna działa w formie lokalnych stowarzyszeń mających status organizacji pożytku publicznego na podstawie przepisów kodeksu cywilnego.

² Décret no 2012-492 du 16 avril 22012 aux indemnités des sapeurs-pompier volontaires, www.legifrance.gouv.fr.

³ Sapeur-pompier volontaire. Mise à jour le 01.06.2013. Direction de l'information légale et administrative (Premier ministre), www.service-public.gouv.fr.

⁴ Tamże.

Krajowe (landowe) ustawy o ochronie przeciwpożarowej⁵ przyznają stowarzyszeniom ochotniczych straży pożarnych prawo do wykonywania zadań straży pożarnej w miejscu gdzie są zarejestrowane i mają swoją siedzibę. Ochotnicza straż pożarna finansowana jest przez samorządy i główny trzon zabezpieczenia przeciwpożarowego w Niemczech. Zawodowa straż pożarna funkcjonuje jedynie w dużych miastach. Ogółem straż pożarna w Niemczech dysponuje ponad milionem strażaków, w tym:

Ochotnicza Straż Pożarna	890 000 strażaków;
Młodzieżowa Straż Pożarna	80 000 strażaków;
Zakładowa Straż Pożarna	40 000 strażaków;
Zawodowa Straż Pożarna	20 000 strażaków. ⁶

Strażakom ochotnikom standardowo przysługuje:

- bezpłatne szkolenie;
- bezpłatna odzież ochronna i umundurowanie;
- ubezpieczenie w czasie wykonywania zadań;
- badania okresowe.

Inne uprawnienia zależą od decyzji poszczególnych samorządów. W większości landów i jednostek samorządowych strażacy ochotnicy wykonują swe zadania nieodpłatnie (bez ekwiwalentu). W ostatnich kilku latach niektóre samorządy wprowadzają ekwiwalenty godzinowe albo miesięczne. W Berlinie strażacy ochotnicy (działają głównie na terenach podmiejskich) otrzymują ekwiwalent w wysokości 2,5€ za godzinę udziału w akcji.⁷ Od 2013 r. w mieście Leichlingen (Nadrenia Północna-Westfalia) strażakom ochotnikom przysługuje ekwiwalent miesięczny w wysokości zależnej od stopnia służbowego: od 50€ (strażacy młodzieżowi) do 200€ (dowódca drużyny).⁸ W powiecie Aletenburger Land (Turyngia) umundurowani strażacy ochotnicy mają prawo do bezpłatnych przejazdów autobusami.⁹

⁵ Np. ustawa bawarska z 1981 r.: Bayerisches Feuerwehrgesetz (BayFwG) vom 23. Dezember 1981 (GVBl S. 526) zuletzt geändert durch das Gesetz zur Stärkung elektronischer Verwaltungstätigkeiten vom 24. Dezember 2002 (GVBl S. 962),

⁶ Informacja na temat Ochotniczych Straży Pożarnych w systemie bezpieczeństwa wybranych państw Unii Europejskiej (Austria, Czechy, Irlandia Niemcy), BAS-WAEM-833/08.

⁷ FAQ Freiwillige Feuerwehr, www.berliner-feuerwehr.de.

⁸ Uchwała Rady Miasta z 19 grudnia 2012 r. w sprawie ekwiwalentu dla członków ochotniczej straży pożarnej Miasta Leichlingen (*Satzung über Aufwandsentschädigung, Auslagenersatz und Entschädigung der beruflich selbständigen ehrenamtlich Angehörigen der Freiwilligen Feuerwehr der Stadt Leichlingen*), §3, www.leichlingen.de.

⁹ Feuerwehruniform soll Busfahrkarte ersetzen, 20. März 2012 von Thomas Weege. www.feuerwehrmagazin.de.

We Włoszech Strażacy ochotnicy działają w ramach państwowej straży pożarnej (*Corpo Nazionale dei Vigili del Fuoco*), która jest finansowana wspólnie przez rząd centralny i jednostki samorządowe na podstawie porozumień między państwem i regionami.¹⁰ Pracodawcy mają ustawowy obowiązek zwalniania z pracy na czas akcji i szkoleń pracowników działających ochotniczo w straży pożarnej.¹¹

Istnieją dwie kategorie strażaków ochotników:

- Strażacy ochotnicy zorganizowani w lokalnych jednostkach ochotniczych. Ochotnicy wykonują zadania na wezwanie z jednostki.
- Rezerwowi strażacy ochotnicy służący okresowo w prowincjonalnych komendach państwowej straży pożarnej. Strażacy rezerwowi powoływani są do stałej służby na okres 20 dni do 160 dni w ciągu roku.¹²

Obu kategoriom strażaków ochotników przysługuje:

- bezpłatne szkolenie;
- bezpłatne umundurowanie;
- ubezpieczenie w czasie wykonywania zadań;
- zasiłek chorobowy;
- wynagrodzenie za okres służby (strażacy rezerwowi);
- ekwiwalent godzinowy (strażacy ochotnicy).¹³

Rezerwowi strażacy ochotnicy otrzymują wynagrodzenie w wysokości najniższego wynagrodzenia dla strażaków etatowych.¹⁴ Strażacy rezerwowi i strażacy ochotnicy mogą się także dobrowolnie ubezpieczać w kasach emerytalnych zawodowej straży pożarnej.

Od kwietnia 2013 r. strażakom ochotnikom przysługują zasiłki chorobowe oraz odszkodowanie z tytułu wypadku w pracy w takiej samej wysokości jak strażakom etatowym.¹⁵

¹⁰ Rozporządzenie ustawodawcze (Ru) nr 139 z 8 marca 2006 r. o reorganizacji przepisów dotyczących funkcji i zadań Państwowej Straży Pożarnej zgodnie z art. 11 ustawy nr 229 z 29 lipca 2003 r. (*Decreto Legislativo 8 marzo 2006, n. 139 Riassetto delle disposizioni relative alle funzioni ed ai compiti del Corpo nazionale dei vigili del fuoco, a norma dell'articolo 11 della legge 29 luglio 2003, n. 229*), art. 4.

¹¹ Rozporządzenie Prezydenta Republiki nr 76 z 6 lutego 2004 r. Zasady rekrutacji, awansowania oraz służby personelu ochotniczego Państwowej Straży Pożarnej (*Decreto del Presidente della Repubblica 6 Febbraio 2004, n. 76. Regolamento recante norme sul reclutamento, avanzamento ed impiego del personale volontario del Corpo nazionale dei vigili del fuoco*), art. 22.

¹² Ru nr 139 z 8 marca 2006 r., art. 9.

¹³ Rozporządzenie Prezydenta Republiki nr 76 z 6 lutego 2004 r., art. 25 i 26

¹⁴ Ru nr 139 z 8 marca 2006 r., art. 10.

¹⁵ Okólnik szefa Departamentu Straży Pożarnej, Ratownictwa i Obrony Cywilnej (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych) z 24 kwietnia 2013 r., www.anvvf.it (strona internetowa Krajowego Stowarzyszenia Strażaków Ochotników).

W Zjednoczonym Królestwie (w Anglii i Walii)¹⁶ nie istnieje ochotnicza straż pożarna w formie stowarzyszenia. Organizacja służb pożarniczych i ratowniczych należy do kompetencji samorządów. Struktura tych służb zależy każdorazowo od charakterystyki i potrzeb poszczególnych jednostek samorządowych. Generalnie, występują trzy rodzaje służb pożarniczych zarządzanych centralnie przez władze samorządowe:

- zawodowa straż pożarna;
- rezerwowa służba pożarnicza;
- wolontariat pożarniczy.

Rezerwową służbę pożarniczą i wolontariat można uznać za odpowiedniki ochotniczej straży pożarnej. Strażacy pracujący w systemie służby rezerwowej stanowią 60% stanu osobowego straży pożarnej w UK. Wolontariat odgrywa mniejszą rolę i w zasadzie dotyczy jedynie działań pomocniczych a nie akcji gaśniczo-ratunkowych.

Strażacy działający w systemie służby rezerwowej pełnią dyżury w domu albo w miejscu pracy przez 50 – 120 godzin tygodniowo i muszą mieszkać (pracować) w zasięgu 3 do 5 minut drogi do remizy.

Członkom rezerwowej służby pożarniczej przysługuje:

- bezpłatne szkolenie;
- bezpłatne umundurowanie;
- ubezpieczenie w czasie wykonywania zadań;
- opieka medyczna, taka jak w wypadku strażaków zawodowych;
- ryczał roczny z tytułu dyspozycyjności;
- ryczał z tytułu udziału w akcji;
- wynagrodzenie godzinowe za czas akcji;
- od 2013 r. ubezpieczenie emerytalne z kasy ubezpieczeń zawodowej straży pożarnej oraz zasiłki chorobowe.¹⁷

Wysokość ryczałtów i wynagrodzeń zależy od poziomu wykształcenia oraz pełnionej funkcji. Tabela 1 zawiera zestawienie wynagrodzeń i ryczałtów szeregowych strażaków zawodowych i rezerwowych obowiązujących od 2012 r.

¹⁶ W Szkocji i Irlandii Północnej organizacja służb pożarniczych i ratunkowych podlega odrębnym przepisom.

¹⁷ End of 60 years of discrimination as retained firefighters win momentous discrimination case at House of Lords, www.prnewswire.co.uk

Tabela 1. Składniki wynagrodzenia członków zawodowej i ochotniczej straży pożarnej w 2013 r. (GBP)

	Zawodowa straż pożarna			Rezerwowa straż pożarna		
	Podstawowe wynagrodz. roczne	Podstawowe wynagrodz. godzinowe	Stawka za nadgodziny	Ryczałt za dyspozycyjność całodobową	Wynagrodz. godzinowe	Ryczałt za akcję
S tażysta	21 369	9,76	14, 64	2 137	9,7 6	3 ,74
M łodszy strażak	22 258	10,1 6	15, 24	2 226	10, 16	3 ,74
S tarszy strażak	28 481	13,0 0	19, 50	2 848	13, 00	3 ,74

Źródło: Circular NJC/06/12. Pay Settlement: 2012. 12 September 2012, National Joint Council for Local Authority Fire and Rescue Services, www.fbn.org.uk.

Wolontariuszom nie należącym do służby rezerwowej przysługuje:

- bezpłatne szkolenie;
- umundurowanie;
- ubezpieczenie w czasie wykonywania zadań;
- zwrot kosztów (udokumentowanych na podstawie rachunków i faktur) związanych z wykonywaniem zadań.

Zatem we Francji, Włoszech i w Zjednoczonym Królestwie strażacy ochotnicy zintegrowani są z samorządowymi albo państwowymi systemami ratownictwa. Standardowe uprawnienia strażaków ochotników obejmują:

- bezpłatne szkolenia;
- bezpłatne umundurowanie;
- ubezpieczenie w czasie wykonywania zadań;
- bezpłatne badania okresowe.

We Włoszech i w Zjednoczonym Królestwie istnieją dwie kategorie strażaków ochotników (strażacy rezerwowi i strażacy ochotnicy) mających odmienny status i uprawnienia.

We Francji wszyscy strażacy ochotnicy otrzymują ekwiwalenty w zróżnicowanej wysokości zależnie od stopnia służbowego. We Włoszech strażakom ochotnikom przysługuje ekwiwalent godzinowy, a strażakom rezerwowym najniższe wynagrodzenie strażaka

zawodowego (etatowego). W Zjednoczonym Królestwie strażakom ochotnikom ekwiwalenty nie przysługują, mogą natomiast starać się o zwrot kosztów poniesionych w związku z uczestnictwem w akcji. Strażacy w służbie rezerwowej otrzymują wynagrodzenie składające się z ryczałtu za dyspozycyjność, wynagrodzenia godzinowego i ryczałtu za akcję. W Niemczech większość strażaków ochotników wykonuje swoje zadania bez wynagrodzenia. Niektóre niemieckie samorządy wprowadzają wynagrodzenia dla strażaków ochotników opartych zarówno na ryczałtach godzinowych jak i miesięcznych.

We Francji strażakom ochotnikom przysługują symboliczne (honorowe) emerytury oraz renty dla małżonków strażaków poległych w akcji. Od 2013 r. w Zjednoczonym Królestwie i we Włoszech zrównano status strażaków ochotników i członków zawodowej straży pożarnej pod względem niektórych uprawnień wynikających ze stosunku pracy: zasiłki chorobowe (Zjednoczone Królestwo, Włochy), odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy (Włochy), ubezpieczenia emerytalne (Zjednoczone Królestwo)¹⁸.

Należy zakładać, że uchwalenie projektowanej ustawy przyniesie pozytywne skutki społeczne bowiem projektowana regulacja ma przeciwdziałać obciążaniu strażaków jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz członków ochotniczej straży pożarnej dodatkowymi kosztami i stratami wynikającymi z pełnienia służby ochotniczej.

Wejście w życie niniejszej nowelizacji ustawy nie spowoduje istotnych skutków dla budżetu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego.

W związku z treścią art. 34 ust. 2 pkt 6 Regulaminu Sejmu należy wskazać, że przedmiotowy projekt ustawy przewiduje wydanie aktu wykonawczego, w którym minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- ✓ długotrwałe akcje ratownicze,
- ✓ szczegółowe normy, zasady i warunki otrzymywania wyżywienia w czasie długotrwałych akcji ratowniczych, ćwiczeń lub szkolenia przez strażaków jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz członków ochotniczej straży pożarnej,
- ✓ przypadki, w których wypłaca się równoważnik pieniężny w zamian za przysługujące wyżywienie,

¹⁸ Por. Informacja BAS z dnia 4.11.2013 r., BAS-WAP-2044/13.

- ✓ sposób ustalania wysokości równoważnika pieniężnego oraz szczegółowe zasady wypłacania.

Należy zakładać, że zgodnie z art. 34 ust. 3 Regulaminu Sejmu Marszałek Sejmu przed skierowaniem do pierwszego czytania skieruje niniejszy projekt ustawy do konsultacji w trybie i na zasadach określonych w odrębnych ustawach.

Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.